

Economia i descontrol

Ja ha passat. S'ha tancat un any farcit de convocatòries electorals i s'enceta un període que, si no hi ha entrebancs greus, hauria de permetre fugir de la política espectacular i del tacticisme durant uns tres anys. Durant aquests tres anys, els partits catalans hauran de fer molta feina. Congressos acabats de fer, o a punt de celebrar-se, que requeriran algunes transformacions d'orientació política i model organitzatiu. El desgast d'una gestió que, en un cicle prolongat de crisi, afecta també les bases electorals de qui governa. La imperativa reacció davant del descrèdit de la política, que culmina amb la imposició de governs europeus suposadament "tecnocràtics", presentats amb el mèrit de ser governs "sense polítics". Ara, durant uns dies, farem l'anàlisi fina dels darrers resultats. De les seves causes i les tendències que apunten. De possibles repercussions. De la seva incardinació en la crisi general europea. Però, en general, som aquí: a la sala de reanimació de la política. Per veure si encara és possible refer els vincles entre la ciutadania i el sistema polític de representació. Per veure si hi ha marge per al rearmament d'una democràcia bastida sobre la participació de la majoria de la població en el debat públic permanent de les grans qüestions que afecten el conjunt de la societat i les seves perspectives de futur.

El nucli dur del sistema econòmic, mentrestant, juga i guanya. Hi ha crisi però no s'ensorren ells (capitalisme sense rostre?), perquè els problemes que provoquen no se'ns mostren com "els seus problemes", sinó que esdevenen grans temes de preocupació i responsabilitat general. La font de tots els temors i totes les incerteses. En relació amb els gegants del sistema econòmic, sembla que tots els recursos són pocs per evitar-ne la caiguda. Sense ells i la seva lògica, se'ns diu, ens veuríem abocats al caos. La seva és una lògica simplement econòmica, que s'inspira només en el benefici i l'acumulació. Tendeix a ignorar els efectes socials i ambientals de les seves apostes. Els seus criteris no parteixen de cap *prejudici* moral ni de cap compromís que se situï fora de l'àmbit estrictament econòmic (lluïta contra la pobresa, per exemple). Detecten oportunitats,

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

ARIANNE FABER

mercats latents o futurs, especulacions possibles que permetin l'obtenció de rendiments.

La lògica del seu entramat visible i opulent, del que produeix alguna cosa i del que no produeix res, perquè el guany és l'únic important, és la mateixa que inspira les xarxes de l'altra cara del sistema: les xarxes informals, les del tràfic de drogues, armes, persones, òrgans... o les del blanqueig de capitals. En el primer cas, cada vegada es disposa de més capacitat per sotmetre els fragmentats i desacreditats poders polítics per tal d'obtenir marcs legals, fiscals i operatius més favorables. La capacitat de xantatge polític dels conglomerats, que amenacen amb la

desinversió i la possibilitat de deixar inútils grans instal·lacions i sense feina desenes de milers de treballadors, no para de créixer. La part informal del sistema, simplement, es pot situar de bon principi al marge de qualsevol legalitat.

Mentre qualsevol treballador, autònom o petit empresari, ha de complir obligacions fiscals fermes, bona part del gran capital global se n'escapa amb una molt considerable impunitat. Mentre la gent senzilla o pobra tributa a partir dels seus migrats ingressos o modestes transaccions, l'especulació mou capitals amunt i avall amb esporàdiques i lleugeres càrregues.

Qualsevol intervenció política reguladora es presenta com excessiva i contrària a la lògica divinitzada del mercat. Com si els mercats fossin un programa de software d'arrel immaculada. Com si hi hagués mercats purs, que no fossin intervinguts per ningú. Les administracions públiques, doncs, només poden actuar com a grans clients i com a complement dels mercats allà on les pèrdues són inevitables.

La participació dels poders econòmics en la política és constant. Cada vegada més intensa. La participació que s'ha afeblit, en canvi, en el mar de la individualització i la representació desvinculada de la gent, és la de la multitud ciutadana, la de la majoria de la societat. Els poders econòmics no se sotmeten mai a plebiscit, però voten i pressionen cada dia, condicionant les nostres vides. La ciutadania, mentrestant, assisteix a l'espectacle d'una gestió pública tenallada per la manca de suports i d'instruments adequats.

Restituir la seva centralitat en la política és imprescindible. La política s'interessa per la vida social sencera; no només per la seva dimensió econòmica. La política s'ocupa de qüestions més rellevants que l'economia, encara que l'economia sigui molt important i marqui el camp de possibilitats en les estratègies del benestar. La política ha d'estar per damunt dels mercats. La seva lògica és més global. El seu rang és conceptualment superior. Però per assumir el paper estructurador i organitzador de l'energia i la iniciativa de les societats, la política ha de canviar profundament. L'estat-nació és un fre per a la constitució de formes de poder polític capaces d'actuar en un entorn mundial. I, sobretot, si la gent no ens fem nostra la política, algú altre –com els conglomerats econòmics– ho farà per nosaltres, encara que haguem triat molt bé els nostres representants.

La política ha d'estar per sobre del mercats. Però per assumir el seu paper estructurador i organitzador, ha de canviar profundament